

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 42g/2025

privind excepția de neconstituționalitate
a prevederilor articolului 181² alin. (5) din Codul penal

*(acceptarea cu bună știință a finanțării unui partid politic din partea unui
grup criminal organizat)*

CHIȘINĂU

13 februarie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea nei Emilia Cazacu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 27 ianuarie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 13 februarie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor articolului 181² alin. (5) din Codul penal, ridicată de dl avocat Anatolie Pitel, în interesele nei Irina Lozovan, în dosarul nr. 1-2787/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Sergiu Stratan de la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, pe baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a nei Irina Lozovan pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 181² alin. (5) din Codul penal (*acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic din partea unui grup criminal organizat*).

4. În cadrul examinării cauzei, dl avocat Anatolie Pitel a ridicat, în interesele nei Irina Lozovan, excepția de neconstituționalitate a articolului 181² alin. (5) din Codul penal.

5. Printr-o încheiere din 23 ianuarie 2025, judecătorul cazului a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nicio pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 25 Libertatea individuală și siguranța persoanei

„(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

(2) Percheziționarea, reținerea sau arestarea unei persoane sunt permise numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege.

(3) Reținerea nu poate depăși 72 de ore.

(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult până la 12 luni.

(5) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea - în cel mai scurt termen; motivele reținerii și învinuirea se aduc la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu. (6) Eliberarea celui reținut sau arestat este obligatorie dacă motivele reținerii sau arestării au dispărut.”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului, părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege”

Articolul 43 Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

(2) Salariații au dreptul la protecția muncii. Măsurile de protecție privesc securitatea și igiena muncii, regimul de muncă al femeilor și al tinerilor, instituirea unui salariu minim

pe economie, repaosul săptămânal, concediul de odihnă plătit, prestarea muncii în condiții grele, precum și alte situații specifice.

(3) Durata săptămânii de muncă este de cel mult 40 de ore. (4) Dreptul la negocieri în materie de muncă și caracterul obligatoriu al convențiilor colective sunt garantate.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

(3) Avera dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

(4) Bunurile destinate, folosite sau rezultate din infracțiuni ori contravenții pot fi confiscate numai în condițiile legii.

(5) Dreptul de proprietate privată obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului înconjurător și asigurarea bunei vecinătăți, precum și la respectarea celorlalte sarcini care, potrivit legii, revin proprietarului.

(6) Dreptul la moștenire a proprietății private este garantat.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 42 Participanții

(1) Participanții sînt persoanele care contribuie la săvîrșirea unei infracțiuni în calitate de autor, organizator, instigator sau complice.

(2) Se consideră autor persoana care săvîrșește în mod nemijlocit fapta prevăzută de legea penală, precum și persoana care a săvîrșit infracțiunea prin intermediul persoanelor care nu sînt pasibile de răspundere penală din cauza vîrstei, iresponsabilității sau din alte cauze prevăzute de prezentul cod.

(3) Se consideră organizator persoana care a organizat săvîrșirea unei infracțiuni sau a dirijat realizarea ei, precum și persoana care a creat un grup criminal organizat sau o organizație criminală ori a dirijat activitatea acestora.

(4) Se consideră instigator persoana care, prin orice metode, determină o altă persoană să săvîrșescă o infracțiune.

(5) Se consideră complice persoana care a contribuit la săvîrșirea infracțiunii prin sfaturi, indicații, prestare de informații, acordare de mijloace sau instrumente ori înlăturare de obstacole, precum și persoana care a promis dinainte că îl va favoriza pe infractor, va tăinu mijloacele sau instrumentele de săvîrșire a infracțiunii, urmele acesteia sau obiectele dobîndite pe cale criminală ori persoana care a promis din timp că va procura sau va vinde atare obiecte.

(6) Participanții trebuie să întrunească semnele subiectului infracțiunii.

Articolul 181² Încălcarea modului de gestionare a mijloacelor financiare ale partidelor politice sau ale fondurilor electorale

„[...]

(5) **Acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, a grupului de inițiativă sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale se pedepsește [...].**”

8. Prevederile relevante ale Legii nr.294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice sunt următoarele:

Articolul 12 Bazele organizării și activității partidelor politice

„(1) Fiecare partid politic se întemeiază și activează în baza statutului și programului propriu.

(2) Statutul și programul partidului politic se aprobă de organele sale împuternicite prin statut.”

Articolul 13 Statutul partidului politic

„(1) Statutul partidului politic va cuprinde în mod obligatoriu:

- a) denumirea integrală și denumirea prescurtată a partidului;
- b) descrierea simbolurilor permanente;
- c) simbolul permanent sub formă grafică alb-negru și color, în anexă;
- d) o mențiune expresă privind obiectivele urmărite prin desfășurarea activității politice;
- e) condițiile și procedura de desemnare a delegaților la adunarea generală;
- f) drepturile și obligațiile membrilor partidului;
- g) sancțiunile disciplinare, procedura prin care acestea pot fi aplicate membrilor partidului, organul competent să aplice sancțiuni;
- h) organele executive, procedura de alegere a acestora, modul de activitate și împuternicirile lor;
- i) organul competent să inițieze procedura de reorganizare a partidului sau să decidă asocierea acestuia într-o alianță politică sau într-o altă formă de asociere a partidelor;
- j) organul competent să desemneze candidați pentru orice tip de alegeri, să stabilească procedura de desemnare a candidaților și de modificare a listei de candidați, precum și să decidă participarea la referendumuri;
- k) modalitatea încetării activității partidului;
- l) sursele de finanțare a partidului și modul de administrare a patrimoniului acestuia, în conformitate cu legea;
- m) structurile partidului responsabile de evidența contabilă;
- n) modalitatea efectuării controlului financiar intern;
- o) organul împuternicit să reprezinte partidul în raporturile cu autoritățile publice, cu alte persoane juridice și fizice;
- p) alte prevederi obligatorii potrivit prezentei legi.

[...]”

Articolul 25 Sursele de finanțare a partidelor politice

„[...]”

(3) Partidele politice organizează și țin evidența contabilă în conformitate cu Legea contabilității și raportării financiare nr.287/2017, cu standardele naționale de contabilitate și cu ordinea ministrului finanțelor. Persoana responsabilă de finanțele partidului (trezorerul) este confirmată prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale.

[...]"

[Articolul 25 alin. (3) în redactarea Legii nr. 336 din 08 decembrie 2022]

Articolul 25 Sursele de finanțare a partidelor politice

„[...]

(3) Partidele politice organizează și țin evidența contabilă în conformitate cu Legea contabilității și raportării financiare nr.287/2017, cu standardele naționale de contabilitate și cu ordinele ministrului finanțelor. Pentru a fi confirmată prin hotărâre a Comisiei Electorale Centrale, persoana responsabilă de finanțele partidului (trezorierul) trebuie să aibă studii economice sau contabile specializate și să nu dețină funcție de demnitate publică.

[...]"

[Articolul 25 alin. (3) în redactarea Legii nr. 1 din 18 ianuarie 2024, în vigoare la 25 ianuarie 2024]

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul sesizării afirmă că legislatorul a omis să reglementeze calitatea specială a subiectului infracțiunii prevăzute la articolul 181² alin. (5) din Codul penal. În acest sens, autorul excepției consideră că omisiunea în discuție permite aplicarea textului contestat în privința unui cerc nedeterminat de persoane și care nu au atribuții privind acceptarea finanțării partidului politic, fapt care ar determina o interpretare extensivă defavorabilă a legii penale.

10. În opinia autorului sesizării, norma contestată contravine articolelor 1 alin. (3), 20, 22, 25, 26, 43 și 46 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de reprezentantul unei părți în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 181² alin. (5) din Codul penal. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

15. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală în care persoana este acuzată de acceptarea finanțării partidului politic din partea unui grup criminal organizat. Astfel, Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate la soluționarea cauzei penale în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

16. Autorul excepției susține că textul contestat contravine articolelor 1 alineatul (3) (*preeminența dreptului*), 20 (*accesul liber la justiție*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și*

îndatoririle), 25 (*libertatea individuală și siguranța persoanei*), 26 (*dreptul la apărare*), 43 (*dreptul la muncă și la protecția muncii*) și 46 (*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*) din Constituție.

17. Cu privire la articolele 20, 25, 26, 43 și 46 din Constituție, Curtea observă că autorul nu a prezentat argumente care să demonstreze incidența acestora în prezenta cauză.

18. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretensei neconformități cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. Curtea a stabilit că, dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, ea l-ar substitui pe autor la formularea unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (DCC nr. 34 din 22 martie 2022, § 27).

19. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție, autorul sesizării susține că omisiunea reglementării calității speciale a subiectului infracțiunii permite aplicarea normei în privința unui cerc larg de subiecți, inclusiv în privința persoanelor care nu ar avea atribuții privind gestionarea finanțelor partidului. Prin urmare, omisiunea în discuție ar genera imprevizibilitate la aplicarea normei.

20. Curtea menționează că infracțiunea prevăzută la articolul 181² alin. (5) din Codul penal se realizează prin „acceptarea cu bună știință a finanțării partidului politic, a grupului de inițiativă sau a concurentului electoral din partea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale”. Din textul dispoziției articolului menționat, Curtea observă că norma incriminatoare nu prevede expres subiectul infracțiunii, deși se stabilește cert subiectul finanțat [partidul politic, grupul de inițiativă, concurentul electoral] și subiectul finanțator [grupul criminal organizat, organizația (asociația) criminală].

21. Având în vedere articolul 72 alin. (3) lit. g) din Constituție, Curtea reține că legislatorul a reglementat prin lege organică activitatea partidelor politice și, implicit, a membrilor acestora (a se vedea, în special, Legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice). Totodată, pornind de la obiectul supus controlului de constituționalitate în prezenta cauză (*i.e.* finanțarea partidelor politice), Curtea menționează că finanțarea partidelor politice este, de asemenea, reglementată și de Codul electoral (a se vedea, în special, articolele 1, 26, 58, 59 din Codul electoral).

22. Având în vedere critica autorului sesizării, potrivit căreia legislatorul ar fi omis să prevadă subiectul infracțiunii în discuție, Curtea consideră că stabilirea unei liste exhaustive a subiecților cărora le poate fi aplicat textul contestat de autorul excepției ar putea genera situații de impunitate în cazuri care ar justifica, în mod rezonabil, tragerea la răspundere penală. De exemplu, deși trezorierul este persoana responsabilă de finanțele partidului politic, potrivit articolului 25 alin. (3) din Legea privind partidele politice, Curtea consideră că eventuala includere a acestuia în calitate de subiect special al infracțiunii ar conduce la impunitate față de persoanele neincluse în lista subiecților infracțiunii, însă care ar fi acceptat cu bună știință finanțarea ilegală a partidului (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr.89 din 25 iulie 2023, § 24; DCC nr.194 din 21 decembrie 2023, § 24; DCC nr. 87 din 25 iulie, 2024, § 23).

23. Curtea notează că infracțiunea prevăzută la articolul 181² alin. (5) din Codul penal este una formală, astfel încât răspunderea penală pentru comiterea acesteia survine în cazul în care se constată faptul *acceptării cu bună știință* a finanțării ilegale.

24. Având în vedere principiul aplicabilității generale a legilor, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că formularea acestora nu poate prezenta o precizie absolută. Oricât de clar ar fi redactată o normă juridică, în orice sistem de drept, există un element inevitabil de interpretare judiciară, inclusiv într-o normă de drept penal. Din nou, deși certitudinea este extrem de dezirabilă, aceasta ar putea antrena o rigiditate excesivă. Rolul decizional conferit instanțelor urmărește tocmai înlăturarea dubiilor care persistă cu ocazia interpretării normelor (*Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, §§ 92 și 93).

25. Prin urmare, Curtea notează că le revine instanțelor de judecată să stabilească în fiecare caz particular, pe baza circumstanțelor factuale relevante și a probelor administrate, dacă acțiunile unei persoane concrete întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute la articolul 181² alin. (5) din Codul penal.

26. Curtea constată că, sub aparența unor critici referitoare la afectarea normelor constituționale, autorul excepției pune în discuție modul în care au fost încadrate juridic faptele incriminate inculpatei. În acest context, Curtea reiterează că aspectele legate de aplicarea legii nu țin de competența sa (a se vedea DCC nr. 83 din 17 iunie 2022, § 29). Această competență le revine instanțelor de judecată.

27. În consecință, din argumentele autorului excepției, Curtea nu constată vreo ingerință în articolele 1 alin. (3), 22 și 23 din Constituție.

28. Prin urmare, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

D E C I D E:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a prevederilor articolului 181² alin. (5) din Codul penal, ridicată de dl avocat Anatolie Pitel, în interesele dnei Irina Lozovan, în dosarul nr. 1-2787/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 13 februarie 2025

DCC nr. 21

Dosarul nr. 42g/2025